

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, petek 19. julija 1940

Cena posamezni številki 150

Potrebna odločitev

Problem zadostne oziroma nezadostne oskrbe Slovenije z žitom nas je letos spet zadel s svojo najostrejšo obliko, in to v času druge uredbe o varčevanju z živili, v brezmesnih dneh. Tudi letos se mu nismo pravočasno izognili in nismo sami ničesar ukrenili še vse do danes, da bi se stanje oskrbe zboljšalo. To dejstvo je treba ugotoviti.

Mi smo že večkrat resno opozorili na to, da se bo morala naša banovina pač sama zase potruditi, da si pravilno razreši to prekočljivo življenjsko vprašanje. A žal so nam doslej na naše opomnje pritrjevali samo statističarji, ki jih ni pri nas doslej še nihče poslušal, in zato letos najbrže tudi ne bo dosti bolje. Toda letošnje leto je to vprašanje še neprimerno bolj kočljivo in bi nam celo utegnilo postati usodno. Nihče še ne ve, kako bomo v Evropi prezimili letošnje zimo in ne ve se še, če ne bo tudi morebitni prav bližnji mir prinesel s seboj največ zmedo in lakoto.

Ob takih razmerah, kakršne so sedanje, pa ni oskrba z žitom samo važno življenjsko in tržno vprašanje, temveč je za nas glavno gospodarsko vprašanje, ker je tudi obrambno vprašanje. Kajti kakor se je že videlo pri naraščanju draginje, se giblje tudi naše gospodarsko stanje precej v senci cen za te važne kmetijske pridelke kot temeljne surovine. Z vidika vojne in lakote, pa nam o tem sploh menda ni treba še posebej razpravljati. Saj je bilo v ta namen že določeno, da se napravijo rezervne zaloge. Slovenija bi se bila torej že zdavnaj mogla in morala potruditi, da pride do odločilnih pogojev za to, da si bo vsako leto lahko pravilno in pravočasno zagotovila redno žitno prehrano. Pri tem se ne smemo zanašati samo na centralne moči in direkcije, marveč si je treba ustvariti svoje.

Da se na to še ni mislilo, je nedopustljiva napaka. Posebno se to vidi zdaj, ko nam nedostaja koruza. Posebno letos pa se je tudi znova pokazalo, kako smo še sami zelo daleč od tega, da bi se pri nas v tem pogledu kaj zboljšalo. Pogledati je treba samo na to, s kakšnega vidika se pri nas izvaja vsa državna akcija okrog protidraginjskih in prehranjevalnih ukrepov ter akcija Prizada, pa vidimo in doumemo dejansko prav zornimivo paralelo, namreč to, da se pri nas vsi ti ukrepi vodijo skoraj izključno oz. vsaj večinoma po strogo policijsko-upravnih straneh in prav tako kakor se že ves čas pri nas pojmujejo davčne in druge enostransko obvezne odredbe. Pojmujejo se predvsem kot neki strahilni ukrepi in datjave, uvedeni proti pridobitnemu gospodarstvu. Prav na to, če ne že samo na to, se postavlja pri nas zelo rad ves administrativni poudarek. Nič drugače pa se še ni navadilo gledati na to naše ljudstvo, ne izvzemši meščanstvo in izobraženstvo. To je fatalistično gledanje na svoje realne probleme.

Kako pa so dejansko drugod zamišljeni takšni gospodarski ukrepi? Zamišljeni in uvedeni so predvsem zato, da obče koristijo, da celoto vzoredijo glede na neki daljnější cilj in da jo pravočasno obvarujejo nesreče in škode. Tako

in samo tako se tudi morajo in smejo razlagati ter izvajati taki prisilni ukrepi. Posebno natančno pa si mora zamisliti te naloge vsaka agrarno pasivna pokrajina, posebej zlasti vsak narod, ki se sam ali pa ga drugi štejejo za samostojnega.

S tem pojmovanjem stvari bi se mogli vsi pošteno misleči ljudje v državi strinjati ali sprijazniti. In tako tudi gredo drugod te stvari, zato se poskušajo predpisi in odredbe s potrebnimi gospodarstva čimprej vskladiti. Zato vsak poskrbi sam zase. A pri nas v Sloveniji se zdi po vsem, kar je bilo doslej

zunanega dela v javnosti videti, da se še vedno nismo odvadili gledati na vse te državne, torej naše lastne ukrepe kot na nekaj tujeja, skoraj kazenskega, kot samo zlo. Medtem ko bi morali gledati kot na nekaj realnega, v bistvu sicer res prisilnega, pa vendar prostovoljnega, koristnega, če se le izvaja kot delec celote.

Samo tako se nam je moglo zgoditi, da smo že v tako kratkem času zašli mi še celo v mlín teh ukrepov in da zato danes velja za nas samo negativna stran teh ukrepov. Ker jih samo negativno ra-

zumemo. Tako je n. pr. predvsem žitna intervencija Prizada bila uperjena prva leta dokaj naravno predvsem proti nam, hote ali ne-hote, danes pa je šel isti Prizad na delo, da nam on zagotavlja oskrbo notranjega trga, žitno pasivnih pokrajin, Prizad pa je ostal Prizad in mi še kljub temu tako jako značilnemu primeru še zdaj ne razumemo, da je Prizad prej in zdaj, vedno zastopal pridelovalce, to je aktivne pokrajine, in da si bomo morali mi sami, to pa po vseh naših pravilih in interesih organizirati žitno oskrbo, če jo bomo hoteli kdaj imeti urejeno.

Občutno pomanjkanje koroze

Ali naj se priskrbi koroza, ali pa naj se ukinejo maksimalne cene

Trgovci v Mariboru in okolici so trenutno v precejšnji stiski. Javnost, ki ni poučena o pravem stanju stvari, bo zopet kazala s prstom na trgovce, ker da zahtevajo ukinitje maksimalnih cen. Stvar pa ima popolnoma drugo ozadje, iz katerega se vidi, da ni drugega izhoda.

Zadnje dni je v obmejnih krajih močno primanjalo koroze in koruznih izdelkov, v prvi vrsti v mlinih in v trgovinah na debelo. Vzrok je v tem, ker si podjetja ne morejo nabaviti koroze, ako ne-čejo riskirati občutno izgubo. Cena korozi je pri nas maksimirana na 170 dinarjev, franko nakladalna postaja. Največ tega blaga dobivamo v severni Sloveniji iz Hrvaške

in Vojvodine, kjer pa nihče ne proda koroze izpod 220 do 230 din za stot. Noben mlin in veletrgovec ne bo kupil koroze po zahtevani ceni, ker je doma ne sme prodati dražje kot po 170 dinarjev za 100 kilogramov.

Če upoštevamo, da sta predvsem kmet in delavec, pa tudi drugi revnejši sloji, razen krompirja v glavnem navezana na koruzno moko in zdrob, je jasno, kakšno razpoloženje bo nastalo v teh slojih, ki nimajo sredstev za dražja živila, kmet brez koroze pa sploh ne more izhajati.

Se huje je pa revirskemu delavstvu, ki je imelo prej kot važno hrano vsaj meso (in juho), zdaj pa mora držati tri brezmesne dni, ko

mesa sploh ne dobi, droba pa tudi ne. Koroza je zato postala še važnejša.

Ker Prizad ničesar ne prodaja, ampak se bavi le z izvozom, je nastal zaradi pomanjkanja koroze v severni Sloveniji povsem nevzdržen položaj. Zato je nujno potrebno, da bi Prizad redno zalagal naša mlinška in trgovska podjetja s potrebno količino koroze. Ako pa to ni mogoče, potem ne preostane nič drugega, kot da se ukinejo maksimalne cene za koroza, ker se sicer ne more dobiti blago.

Trgovsko združenje za mesto Maribor se je v tej zadevi že obrnilo do Zbornice za TOI v Ljubljani s prošnjo, da se ta skrajno kočljiva zadeva nemudoma reši.

O maksimiranju cen za železo

Predlog za pravilno rešitev vprašanja

Kakor večina gospodarskih uredb zadnjega časa tudi uredba o maksimiranju cen za železo ni položaja na trgu popravila, pač pa je po nepotrebnem otežkočila redno oskrbo trga z blagom in nemilo zadelo trgovce. V nekaterih primerih je prodaja po predpisih uredbe sploh nemogoča. Zato je razumljivo, da so se vsule z vseh strani hude pritožbe zoper te predpise. Prizadeti veletrgovci in trgovci z železnino so tudi preko svojih organizacij vložili dosti pritožb. Največja napaka je gotovo v tem, da se predpisi uredbe ne skladajo s pogoji te stroke ne z običajni realnega poslovanja. Če je bilo že treba uvesti tudi za železo tako kontrolo, potem bi se pa morala izvršiti načelno, za vso državo in na podstavi temeljnih cen in izvornih tvorniških pribitkov za razne dimenzije ter dodatka za manj uporabljane vrste železa.

Če nočemo, da trgovci sploh ne-hajo poslovati, je treba rešiti celotno vprašanje v omenjenem smislu. Zaradi nemogoče prodaje, ki jo vsiljuje uredba, je nevarnost, da trgovci odpovedo svoja naročila v tovarnah in posledice bodo katastrofalne za vso državo ter za velik del gospodarstva. Končno le nihče ne more prisiliti trgovca, da bo prodajal v zgubo, to je pod svojo nabavno ceno. Da bi se našel izhod iz tega nenaravnega stanja, predlaga glasilo železne stroke

»Jugoslavenski Gvozdarc«, ki izhaja v Zagrebu, svoj

načrt za novo uredbo.

Maksimiranje cen za železo naj se izvede za detajlno prodajo. Pri tem naj se vzamejo za podstavo relacijske temeljne cene Zagreba. Predlog daje sliko teh cen, ki je v kratkem tale:

1. Za Zagreb je danes ta cena, ki jo računajo kartelirane tvornice Jugoslavije, din 502 za 100 kg, pri letnem odjemu najmanj 25 desetonskih vagonov pa 490. — 2. Ker noben trgovec ne more naročiti takih množin istih profilov, plača pribitek od 5 do 75 din pri stotu, povprečno pa najmanj 20 din. — 3. Tovarne priračunavajo 45% ni davek na poslovni promet, to je 23 din, zaradi pribitkov 24 din. — 4. Mestna uvoznina ali trošarina (taracovina) znaša 1 din. — 5. Dovož s postaje in vskladiščenje 5 do 8, vsaj povprečno 6 dinarjev. — 6. Režijski trgovski stroški letos din 81.

Tako se izkaže kot temeljna cena za grosista v Zagrebu din 621 in preprodajalcem sme računati 5% več, to je din 31 več in je torej nabavna cena trgovcev za železo din 652. Ker moramo zdaj pristižeti znova stroške režije v višini 10 do 15% in vsaj toliko zaslužka, more prodajati detajlist blago samo po din 750 za stot. To je temeljna cena za prodajo na drobno. Trgovcu se mora priznati pravica, da na te temeljne cene prišteje

profilske pribitke in doplačila po kakovosti ali za manjše naročbe blaga po tarifi za paličasto, fasimirano in ostalo železo domačih tovarn. Ta tarifa je iz l. 1934., ima pa že dopolnitve. Trgovec bi smel zaračunati samo tarifarne pribitke po stalnem običaju. Za kontrolo bi vsak spolnil tabelo.

Po tem predlogu bi se torej maksimirale temeljne cene za prodajo na veliko in temeljne cene za prodajo na drobno, tako da sme trgovci pristižeti le tabelarne tovarniške pribitke, brez davka na poslovni promet, ki je že vračunan. S tem načinom prodaje bi se krill tudi pribitki za profile in za nekurantne (manj idočje) vrste oziroma dimenzije, ki jih pa trgovec vendar mora imeti na zalogi. Ta kalkulacija je v stroki uvedena in veljavna že od davnih časov in je edina realna. Za ostale relacije izven Zagreba bi se vzela kot podstava njihova relacijska cena in na ta način bi se izvedlo maksimiranje za vsa večja mesta v državi, za Beograd, Ljubljano, Sarajevo, Maribor, Celje, Novi Sad idr. Le tako bi se pravično všteli veliki stroški železninarske trgovinske stroke, pri kateri mora vsak trgovec trajno držati v skladišču blaga za izredno velike vsote, tudi za več milijonov, ki bi se mu pač vse drugače rentirali, če bi jih raje naložil v državne papirje ali v manj sitne, pa bolj donosne posle, kakor pa je trgovina na drobno.

Odobrene cene v dravski banovini

Banska uprava je odobrila Trboveljski premogokopni družbi v Ljubljani prodajo premoga po cenah, in to iz rudnikov Trbovelj, Zagorja, Hrastnika in Rajhenburga: kosovec po 295 din, kockovec po 270, orehovec po 230, grahovec po 185, zdrob po 145, prah po 100; iz Laškega: kosovec po 320, kockovec po 300, orehovec po 270, grahovec po 190, zdrob po 150, prah po 105; iz Kočevja: kosovec po 200, kockovec po 180, orehovec po 160, grahovec po 135, zdrob po 115 din za tono; vse franko vagon rudniška postaja brez prometnega davka. Iste cene veljajo v trgovini na debelo za preprodajo detajlistom oziroma za oddajo na debelo.

Na zgornje cene velja za preprodajalec obvezna marža, in sicer pri dobavi iz glavnih rudnikov in iz laškega pri letnem odjemu 100 ton: 40 din pri toni kosovca in 35 din pri toni kockovca; pri letnem odjemu 500 ton: 45 din pri toni kosovca in 40 din pri toni kockovca; pri letnem odjemu 1000 ton: 50 din pri toni kosovca in 45 din pri toni kockovca; pri dobavi iz Kočevja pa ne glede na letni odjem 30 din pri toni kosovca in kockovca.

Za tekstilno blago je banska uprava odobrila povišanje cen naslednjim tvornicam: »Intex« v Kranju, »Tekstilindus« Kranj — Stražišče, Adolf Prah v Kranju, Franjo Sirc v Stražišču pri Kranju, Avgust Ehrlich in Marko Rosner v Mariboru, Tekstilni družbi z o. z. Košaki pri Mariboru, Brunen & Thaler v Skofji Loki, Celjski tovarni Bergman in drug, tvrdkama Metka in Elka v Celju, Čehojug v Ljubljani in Lojze Kristan v Zupzah.

Združenim opekarnam, d. d. v Ljubljani so za opeko določene sledeče cene: za zaklopnike 900, strešne ponve 900, vožaste vkladnike 830 in bobrovec 690 din, vse za 1000 kosov; žlebake po 4 do 450, bobrove žlebake po 4, stropnjake »Emonac« po 175 do 180, stropnjake »L. G. D.« po 220 do 230, stropnjake »Slonc« po 290 do 3, hitrozide cele po 155 do 160 in hitrozide polovičnike po 077 do 080 din, vse za kos, porolit (8 cm) po 25 do 26 in opločnica (4 cm) po 21 do 22 din za 1 m². Cene veljajo franko opekarna neto.

Nove odredbe glede prehrane in žetve

Zaradi nedostajanja domače koroze je vlada sklenila, da bomo koroza takoj nakupili v inozemstvu, in sicer v Bolgariji. Devizni odbor Narodne banke je že odobril potrebno vsoto deviz Prizadu v ta namen in, kakor poročajo iz Beograda, odpotuje ravnatelj izvozne družbe dr. Thot še ta teden v Sofijo, da sklene nabavo.

Medtem je vlada sklepala tudi že o ceni nove pšenice in o preskrbi prebivalstva z moko za prihodnje leto. Pričakuje se, da bo nova cena danes objavljena, ker se pšenica letošnje žetve že pojavlja na trgu žitorodnih pokrajin, ni pa prometa z njo, ker še ni znana ta cena.

Hkrati poročajo, da je vlada sklenila uvesti enotno meljavo pšenice za vso državo, torej uvedbo enotne moke, in tudi ta uredba bo v kratkem objavljena.

Potrjena likvidacija »Pomoči«

Trgovsko dobrodelno društvo »Pomoči«, reg. pomožna blagajna v Ljubljani, Trgovski dom, sporoča članstvu, da je kralj. banska uprava z odlokom z dne 6. junija t. l., VIII. št. 2732/3, vzela na znanje sporočilo Trg. dobr. društva »Pomoči« z dne 14. junija t. l., da se je na rednem letnem občnem zboru z dne 2. junija t. l. soglasno sklenila likvidacija pomožne blagajne in da prevzame po čl. 29. društvenih pravil vse premoženje Zdrženje trgovcev v Ljubljani. Združenje trgovcev v Ljubljani bo sedaj vodilo vse posle »Pomoči« in v bodoče sprejemalo za člane samo trgovce, trg. poslovodje in njihove žene. Stari člani »Pomoči«, n. pr. trg. sodrujki, polniki, bančni uradniki itd., uživajo še nadalje iste pravice in dolžnosti kakor doslej. Vsa ostala pojasnila bodo članstvu sporočena pismeno ob prvi priliki.

Pooblastitev za predpis maksimalnih cen

Minister za trgovino in industrijo dr. Andres je na osnovi čl. 3. odstavka 4., uredbe o nadzorstvu cen na predlog urada za nadzorstvo cen pooblastil ta urad, da določi maksimalne cene za vso državo za naslednje predmete: domače testenine, riž, jedilno olje izvzemši olje v steklenicah in litrskih kantah do 5 kg, milo izvzemši luksuzno, sveče vseh vrst, parafin, drva, premog, molino amerikan (tri vrste: 75 do 80 cm I., II. in III., 90 cm I., II. in III., 145 do 150 cm I., II. in III., 180 cm I., II. in III., 200 cm I., II. in III.), srbsko platno (dve vrsti: 42 do 45 centimetrov), bombažno platno, beljeno (širina od 70 do 200 cm), modri gradl (dve najcenejši vrsti), kreton (dve najcenejši vrsti Ia in IIa), bombažne preje, sukance od 200 do 1000 jardov (vse vrste razen svilenega), flanelo in barhant za obleke, šajak in sukno, opeko in strešnike, surovi bombaž, surove jute in neporabljene vreče iz jute, surove kože, podplatno usnje (krupon), boks, kositer, belo pločevino.

Trg surovin

Na mednarodnih trgih za surovine se je držala neenakomernost še nadalje tudi ta teden. Mnogo so trpeli tečajji tudi zaradi prekinitve zvez Amerike z Evropo. Med kovinami se je pocenil baker, ker je Francija kot važen odjemalec odpadla. Žitne cene padajo v Ameriki postopno. V USA se je žetev začela in cenijo pšenico na 13'6 milijona ton ozimne in 6'3 milijona ton jare. Bombažne cene se drže precej trdno. Letino bombaža cenijo na 11'5 milijona bal in bo za izvoz na razpolago več ko tri milijone bal.

Stanje kliringov

Znatne spremembe smo imeli pretekli teden v kliringu z Nemčijo, kjer se naša terjatev naglo znižuje, povečuje pa do Protektorata. Dolg Italiji je spet znatno narastel. Primerjavo s prejšnjim tednom daje sledeči pregled (v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	15. 7.	8. 7.
Bolgarska din	2,55	3,97
Nemčija RM	4,4	6,03
Protektorat KČ	14,08	8,17
Turčija din	5,94	5,83
Francija fr	2,15	2,15
Franc. kolonije fr	1,63	1,63
Španija pezeta	2,93	2,93
Pasivni kliringi:	1,33	1,33
Belgija belg	55,52	41,56
Italija din	17,62	18,98
Madžarska din	18,9	18,9
Poljska din	7,37	7,37
Romunija din	9,22	8,93
Slovaška Sk		

Ker se je promet s francosko obalo že spet pričel, utegnemo prej obnoviti kliringne posle z njo, kakor pa s Španijo.

Dravska banovina in privilegirane ustanove

Zapostavljanje, ki se mora nehati

Gospodarstvo Slovenije se je zadnjih dvajset let kljub osvobodilni zelo neugodno razvijalo in to ne vedno po lastni krivdi. Zlasti je bilo vidno nje zapostavljanje ob industrializacijski politiki države, kar nam je bilo skoraj nedoumljivo, ker je bila naša banovina po naravi najbolj prikladna podstava za industrijski razvoj celote. Kot druga važna neskladnost z našimi pogoji in načrti nas je presenečalo nenehno odlašanje javnih del v Sloveniji in neprimerno malo volje za ureditev in spopolnitev tako važnega prometnega omrežja ob vhodih v državo od zahoda in severa. Omenimo naj samo zavlačenje jadranske železniške proge, zavlačenje prenosa ljubljanskega kolodvora, preseljevanje industrije, pa tudi brezuspešno molenje, da bi se sezidala nova moderna bolnišnica, silosi itd. Videlo se je trajno pomanjkanje kapitala. V vsem tem je bilo nekaj tragičnega za nas in je le če povečevalo našo »majhnost«. V resnici je le malo ljudi trdno vedelo, da nikakor ni treba, da bi se nam gojilo tako in da bi se mi morali vedno mirno vdati v usodo.

Tudi tem redkim ljudem pa je manjkalo nekaj odločilnega, s čimer bi mogli dokazati, da ni Slovenija nikakor sama kriva tega relativno močnega nazadovanja. Manjkala nam je redna in zanesljiva statistika o vsem našem gospodarskem temelju, delu in razvoju. Ta statistika se ni dejansko za celo to dobo sploh več nikjer vodila in se je pričela voditi sistematično šele zadnja leta. Med tiste temeljne podatke, ki jih pa ni bilo, so spadale predvsem hladne

Številke o gibanju našega denarnega gospodarstva.

Privilegirani denarni zavodi teh podatkov niso objavljali v potrebni obliki, da bi se moglo iz vseh po-

Koliko je obsegla Nar. banka

O vplivu osrednjih privilegiranih in državnih zavodov na slovensko gospodarstvo je zbral iz omenjenih novih poročil nekaj najvažnejših podatkov naš ugledni strokovni publicist g. Drago Potočnik v članku »Privilegirani denarni zavodi in Slovenija« ter jih objavil v »Trgovskem tovarišu«. Mi smo o tej novi številki revije že na kratko poročali, danes pa želimo opozoriti še posebej na ta izredno važni prispevek in v pogled v področje slovenske gospodarske politike.

Po novih podatkih in primerjavah je poslovala Narodna banka glede posojil in prometnih računov v zadnjem desetletju za nas v sledeči višini (v milijonih din):

Slovenija			
	1930	1938	1939
menič. posoj.	125'1	98'25	114'4
lomb. posoj.	3'85	4'3	9'1
žirovni rač.	55'8	85'2	144'8
vsa država			
	1930	1938	1939
menič. posoj.	1433'7	1707'7	2085'26
lomb. posoj.	203'5	63'6	138'1
žirovni rač.	667'2	1080'0	899'1

Ta pregled dokazuje, da je gospodarstvo — ne glede na delež države same — prejelo od Narodne banke več kreditov, nego so znašale v tej banki njegove naložbe. Za Slovenijo pa je slika obratna. Lanske naše žiro naložbe so znašale več ko pa posojila obeh vrst skupaj. Poleg tega se mora še upoštevati, da je vsota zadnjih posojil Beogradu manjša zato, ker so dobile več občekoristne ustanove, to je Privilegirana agrarna banka in Priv. izvozna družba, in sicer nad pol milijarde dinarjev.

ročil razvideti gibanje prometa za našo pokrajino. Ta pomanjkljivost je zlasti onemogočala vso primerjavo z drugimi deli države in to predvsem pregled uporabe naših vlog, ki so šle v velikem številu v državne zavode in fonde. Vsakršna statistika našega gospodarstva pa je brez teh podatkov brez smisla, brez prave točnosti in zanesljivosti. Ima pa to še tudi druge posledice in tu je bil tudi vir vedno naraščajoče nezadovoljnosti neklih pokrajin s centralistično gospodarsko upravo. Čedalje bolj so se morali izoblikovati iz tega zakrivanja politični pokrajinski zaključki. Odpor je končno razkril tudi to vprašanje in pokazal zelo nepravilno gospodarstvo teh ustanov, ki so zdaj vendarle morale s številu pred javnost.

Dejstvo je torej, da privilegirani denarni zavodi niso dajali podatkov o uporabljanju premoženja, ki smo jih mi vedno zahtevali. Tako tudi najvažnejša zavoda Poštna hranilnica in Državna hipotekarna banka nista ustregli zahtevam v tem pogledu. Letos pa je doseženo vsaj to, da smo naknadno dobili o tem pregled, ki nas je vse tako zanimal in nas tudi o marsičem poučuje. Ti poldržavni in državni denarni zavodi oziroma upravljajo našega denarja v njih so bili za našo banovino Slovenijo absolutno krivični. Velik del našega premoženja je šel zaradi te njih politike brez vsake koristi iz dežele, mnogi krediti so bili nam prikrajšani, in ni dvoma, da je naše gospodarstvo trpelo od te centralistične politike neprecenljivo škodo, ki se ne more vsa popraviti, ki se pa bo morala popraviti vsaj kolikor se še dá. Apelliramo zato na vse naše strokovno odločujoče ljudi in politične činitele, da s to neomajno in pravično zahtevo našega ljudstva in naše pokrajine absolutno računajo ter ji pripomorejo čimprej do uspeha.

V odstotkih pa dobimo za Slovenijo sledečo sliko posojil in naložb:

	1930	1938	1939
menična posojila	8'7	5'8	5'5
lombard. posojila	1'9	6'8	6'6
žiro računi	8'5	7'9	16'1

Poročila izkazujejo kreditiranje samo za nekaj let, žal pa je to tudi za zadnje dobo zelo nezadovoljivo glede Slovenije. Da ne bi kdo o tem dvomil z računom, da smo utegnili dobiti več kreditov zato posredno od ostalih državnih denarnih ustanov, primerjajmo še naslednje podatke:

Poštna hranilnica

Kot zbiralka hranilnih vlog in čekovnih računov je za nas najvažnejši zavod Poštna hranilnica. Tudi tu so na razpolago šele zdaj bolj natančni podatki, predvsem tudi o podružnicah.

Ves čekovni računski promet PH je lani dosegel 101 milijardo dinarjev (predlanskim 94'8), promet brez gotovine v tem 56'65 (55'70) %. Podružnice so imele tale promet: centrala 51'28, Zagreb in Sušak 25'17, Ljubljana 13'8 milijarde din, Sarajevo 7'2, Skoplje 2'65 in Podgorica 0'91 milijarde. Slovenski promet znaša torej 18'7 %. Po številu in vlogah je bilo čekovnega prometa v Sloveniji ob koncu let v odstotkih:

	1930	1938	1939
čekovni računi	28'3	25'7	26'4
čekovne vloge	16'8	16'2	16'1

Naš odstotni delež se je pri številu računov znižal zato, ker se je to poslovanje drugod v državi že močneje uvedlo. Prav malo pa se je znižal delež naših čekovnih vlog.

Še važnejši je pregled naših hranilnih vlog pri tej hranilnici:

	vložnih	vlog
	knjižic	v milij.
Slovenija	44.471	108'5
Hrvatska	78.953	174'2
ostale pokrajine	264.530	713'7
Skupaj	387.954	996'5
	povpreč.	% vseh
	vloga	vlog
Slovenija	2.440'—	10'60
Hrvatska	2.207'—	17'06
ostale pokrajine	2.700'—	69'70
Skupaj	2.569'—	97'36

[Ostane vlog je izseljenski oziroma po mrtvem račun. — Izseljenske vloge iz 17 držav so znašale lani 631 knjižic za 23'6 (predlanskim 25'36) milijona din.]

Če slovenske čekovne in hranilne vloge pri PH seštejemo, dobimo v dravski banovini 433 milijonov 646.000 din vlog, v vsej državi pa 3019'5 milijona din in je torej dravska banovina dala 14'4% vseh vlog.

Kaj smo pa prejeli kreditov od Poštne hranilnice? Podatki o tem se doslej niso nadrobneje objavljali. Znano je bilo posojilo za sanacijo našega zadružništva v znesku 63 milijonov din ter je imela PH konec leta za nad 60 milijonov dinarjev 5% nih obveznic dravske banovine, že v letu 1939. pa se je to znižalo zaradi odplačil na 57'8 milijona. Za vso državo izdano poročilo pa ni specificiralo posojil in je razvidno le to, koliko je kmetskih in koliko bančnih kreditov, in teh so dobile lani:

	kmetskih	denarnim
	zavodom	
Slovenija	140'65	31'15
Hrvatska	49'6	38'54
ostala država	85'1	105'1
Vsega	275'36	174'8

Dejansko so bili izkoriščeni ti krediti le delno, prvi do 163 in drugi do 89 milijonov din. Slovenija ima pri kmetskem posojilu delež 51'44%, pri ostalem 17'8%. Povedati pa je treba, da je te kredite pridobila Slovenija šele leta 1938. Upati je, da si bo podružnica samostojnost dejansko povečala.

Državna hipotekarna banka

Ker upravlja DHB tudi fonde (nad 135 večjih), ni pa dajala nadrobnejših poročil, se navaja samo ta triletni pregled vlog pri glavnih podružnicah (v milijonih din):

	1937	1938	1939
Beograd	916'04	945'9	857'3
Zagreb	115'28	105'86	77'3
Ljubljana	46'27	52'66	42'9
ostalih 8	306'35	334'37	264'65
Skupaj	1.383'9	1.441'8	1.242'1

Povsod so se torej vloge lani precej znižale. Slovenske vloge na knjižice so znašale n. pr. zadnja tri leta 3'34%, 3'65 in 3'44%.

Sredstev za razne fonde in račune iz vse države je dobila banka 4.281'95 milijona; to so centralna sredstva banke. Naložb pa je bilo centralnih 4.543'46 milijona, torej 261'5 milijona več ko prejemka. Poleg teh se vodijo posebej lokalna sredstva, ki so znašala 3.421'85 milijona za vse posamezne banovine; prejele pa so za to 4.110'85

Ze v 24 urah
barva, plestra in kemično snazi obleke, klobuke itd. škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

milijona, kar se lepo razvidi iz te razpredelnice:

	dala	v %
Banovina Hrvatska	432'7	10'53
Slovenija	151'2	3'68
Bosna in Hercegovina	272'04	6'62
Vojvodina, Srem	316'7	7'70
Crna gora	63'0	1'53
Srbija	2.875'14	69'94
	prejela	v %
Banovina Hrvatska	583'0	16'99
Slovenija	112'24	3'24
Bosna in Hercegovina	366'36	10'68
Vojvodina, Srem	188'9	5'50
Crna gora	148'44	4'32
Srbija	2.033'9	59'27

Ze Hrvatska je torej dobila več kreditov (za 150 mil.) kot pa naložila pri DHB. Manj je pa poleg Srbije in Vojvodine dobila Slovenija — menda, ker je edina med njimi pasivna pokrajina. Banka je la prihranek porabila takole: 1. za finansiranje države 261 mil., 2. za trdnost blagajniške službe in 3. za močnejšo kreditno pomoč ostalim pokrajinam. Kljub pomanjkanju ostalih podatkov se tu vidi, da je dala Slovenija tej banki 1'8% vseh njenih mogočih sredstev, dobila pa vseh posojil le 1'39%. Presežek je 40 milijonov, kar je za nas znatna vsota.

Toda tudi investicije iz centralnih sredstev so bile porazdeljene neenako na našo škodo, niso pa razčlenjene v poročilu.

Obrtna banka kr. Jugoslavije

Važna je za kreditiranje tudi Zanatska banka, ki ima pri nas podružnico že od leta 1931. in ki objavlja redno podatke. Pri njej je slika naslednja:

	delež	
	1938	1939
Beograd	102'7	100'44
Zagreb	29'0	32'0
Ljubljana	13'9	9'2
Sarajevo	6'57	6'6
Skupaj	152'2	148'3
	porabili	
	1938	1939
Beograd	84'05	98'3
Zagreb	25'05	24'56
Ljubljana	11'4	10'24
Sarajevo	11'95	12'5
Skupaj	132'47	140'65

Prvo leto je izkoristila Slovenija 2'5 milijona din premalo kredita, drugo leto 1 milijon več, kot je dala. Iz slike za šest zadnjih let se vidi, da smo bili, razen za prvo izjemo, z Obrtno banko lahko zadovoljni, toda naš promet z njo je bil majhen v primeri z gornjimi.

Privilegirana agrarna banka

Ta zavod tudi ni objavjal podatkov za posamezne banovine. Do letos je izplačala posojil (v milijonih din) banovinom:

dravski	0'3	drinski	109'3
savski	34'56	zetski	18'25
primorski	20'94	donavski	319'0
Hrvatski	4'7	moravski	14'4
vrbski	25'5	vardarski	5'35

Vseh posojil je dala torej 552'35, kapitalizirane obresti pa dajo 77'9 milijona dinarjev. Delež Slovenije je bil izredno majhen. D- I. 1938. nismo prejeli nobenega posojila (oz. 87.000 din, kar ni vredno besede). Vsa naša lanska posojila pa so znašala 229.500 din, in to 18 posojil, to je 0'06% vseh.

Ker znaša bilančna vsota te banke 953'9 milijona, je dovolj važno, da bi dajala nadroben pregled. Hipotekarna posojila so namreč samo en del posojil, i jih je dala lani 792'9 milijona din. Zanimivo je tudi, da država pri tem zavodu nima deleža od dobička. Država in njena loterija pa imata v glavnici te banke 549'05 milijona dinarjev (od celote 700). Dobička ne daje državi tudi Obrtna banka (delež 30 pri 75).

Vsi ti privilegirani zavodi so imeli lani 222'5 milijona din dobička (predlanskim 192). Prav lahko bi bilo torej urediti njih poslovanje bolj skladno z interesi Slovenije. Storit se mora vse, da se bo to tudi doseglo, in to čimprej.

Politične vesti

Poslanika v Moskvi dr. Gavriloviča je sprejel v ponedeljek sovjetski komisar za zunanje posle in predsednik vlade Molotov.

Zdaj poročajo, da je Stalin že prvega julija sprejel angleškega veleposlanika Stafforda Crippsa in se z njim razgovarjal o vprašanih skupnega interesa. Iz Berlina pa poročajo, da se spor med Londonom in Moskvo še ni končal, ter da je še ta teden zahteval Majski v Londonu pojasnila o nameravanem napadu na Baku. Rusija vodi popolnoma samostojno politiko.

O pogajanjih z Japonsko je angleška vlada v obeh zbornicah dala uradno pojasnilo, da pogajanja ugodno potekajo, ni pa hotela odgovoriti, kaj misli o stališču USA.

Ameriški državni tajnik za zunanje posle Cordell Hull je dal uradno izjavo, da Amerika ne bo priznala japonske zapore vsega prometa s Kitajsko, kakor ne prizna japonske oblasti nad vhodi v francosko Indokino.

Kongres demokratične stranke je izbral pri končnem glasovanju soglasno Roosevelta za predsedniškega kandidata te stranke v USA in mu priredil veličastne ovacije. Roosevelt je sprejel kandidaturu.

Knez Konoje je sestavil novo japonsko vlado, v kateri so večinoma pristaši totalitarnega trikotnika. In sicer zunanji minister in vsi trije vojni ministri.

Zaradi preganjanja bolgarske manjšine v Dobruži je sofijska vlada protestirala v Bukarešti in opozorila, da so se ob prihodu novih čet dogodili žalostni primeri, ki so ranili bolgarsko narodno vest.

Romunski kralj Karol je pisal Hitlerju posebno pismo, v katerem je v načelu priznal madžarske zahteve in obljubil, da bo krona poskušala doseči sporazumno pravično rešitev.

Še ta teden bo sklican nemški državni zbor na sejo, kjer bo govoril vodja Hitler in podal nove zahteve proti Angliji ali pa ji predlagal mir.

Poleg mirovne ponudbe Angliji bosta po ameriških poročilih Nemčija in Italija predlagale veliko skupno konferenco vevsel, kjer bi se določila nova ureditev Evrope, Nemčiji pa bi Anglija tudi vrnila kolonije. Po rimskem načrtu bi Francija pripadla še nemški sferi, da dobi Nemčija izhod na Sredozemsko morje.

Pred ofenzivo na Anglijo se je Nemčija hotela zavarovati na Balkanu in zvedeti točno za načrte Sovjetske Rusije, kar dokazuje več izjav važnih nemških voditeljev. Tudi je Nemčija znova potrdila vzhodni meje svoje že določene interesne sfere. Za tako razmejitev pa se še nista doslej sporazumele Rusija in Italija, za kar bo določen poseben sestanek. S Turčijo je bila pravkar podpisana nova nemška trgovinska pogodba. Napad čez Kanal je bil določen že za 19. julij, a sta bila tudi generala Keitel in Brauchitsch za odložitve.

Napad se pripravlja na Gibraltar, ki je po sodbi italijanskega generala Cabatija od kopne strani zelo ranljiv in bo pri napadu sodelovala Španija, kateri se po zmagi vrne to ozemlje, ki si ga je An-

glija vzela pred 236 leti, da je zaprla morskjo ožino. Večina prebivalcev se je izselila.

Angleška letala so napadla več nemških in sosednih pristanišč in središča težke industrije. Na Nizozemskem so bila zadeta skladišča bencina, letal in neke tovarne. Obe strani poročata o velikih nasprotnikovih izgubah. Nemci močno napadajo Skotsko. Dva dni pa je bil zaradi dežja oddih.

Zaradi prehoda nemških čet skozi Švedsko sta protestirale angleška in norveška vlada v smislu haaške konvencije iz l. 1907. Razen tega pa lahko zapleni Anglija

švedske ladje, ki jih je v angleških pristaniščih za pol milijona ton.

Francosko vlado, diktaturo in reforme še nadalje napadajo osovinski listi in belgijski radio, ki mu maršal Petain ni človek novega duha. Za guvernerja Pariza je bil imenovan medtem nemški general von Haber, bivši vojni ataše v Beogradu.

Novice o obnovi monarhije v Franciji se vztrajno ponavljajo, le da še ni znan kandidat za novi prestol. Središče monarhistov je baje v Švici.

V pomorski bitki pri Balearih je padlo 128 (22) angleških mornarjev,

ki so jih pokopali nato v Gibraltarju. Po italijanskem poročilu je to bila poleg bitke pri Kreti že druga zmaga nad angleškim brodomjem. Potopljena sta bila ta teden ena angleška torpedovka in ena italijanska podmornica. V Vzhodni Afriki sta v teku dve italijanski ofenzivi z močnim sodelovanjem letalstva, ki napada predvsem letališča in skladišča. V Palestini gori pri Haifi 50 rezervarjev nafte.

Japonci so se izkrcali na treh novih mestih južne Kitajske in prodrlj po 30 km daleč. Na stari fronti pa se umikajo in imajo velike izgube.

Prvi uspeh prekmurske dvorazredne trgovske šole

Apel na trgovska združenja

Po mnogih naporih se je agilentnemu Združenju trgovcev v Murški Soboti vendarle posrečilo, da je dobilo dovoljenje za ustanovitev dvorazredne trgovske šole v Murški Soboti in da je dobila ta šola tudi pravico javnosti. Trgovsko združenje v Murški Soboti je nato napravilo še korak več ter poskrbelo, da je dobila nova šola v novozgrajenem Trgovskem domu idealno urejene šolske prostore.

Vse to je zahtevalo seveda od Združenja trgovcev v Murški Soboti, zlasti pa od članov uprave, mnogo žrtev, saj so morali člani uprave osebno jamčiti za nekatere potrebne kredite, poleg tega so tudi vsi darovali večje ali manjše zneske za »Trgovski dom«.

Odveč je govoriti, kako izrednega pomena je, da je dobilo Prekmurje svojo trgovsko šolo. Prekmurje in zlasti Murška Sobotina se gospodarsko dobro razvija, ta razvoj pa bi se ustavil, če ne bi imelo Prekmurje tudi gospodarsko usposobljenega naraščaja. Za gospodarski napredek Prekmurja in s tem tudi za njegov nacionalni, je trgovska šola eden osnovnih pogojev.

Sedaj je bilo zaključeno prvo šolsko leto dvorazredne trgovske šole v Murški Soboti in o uspehu šolskega leta jasno priča lepo sestavljeno I. letno izvestje, ki je pred kratkim izšlo. Izvestje dokazuje, da ima šola odlične učne moči in da je bila učna snov tudi dobro predelana. Tudi šolski uspeh je zadovoljiv, saj so dovršile prvi

letnik 3 učenke z odličnim, deset učencev in učenk s prav dobrim, 2 gojenca z dobrim in le 5 gojencev ima popravni izpit. Dvorazredna trgovska šola v Murški Soboti je torej svojo prvo preizkušnjo dobro prestala.

Sedaj pa pridejo nove težave. Letos se otvori II. letnik in zato mora biti šola po zakonskih predpisih popolnoma opremljena z vsemi učili. Kakor kaže vesno sestavljeni proračun, bo v ta namen potrebnih 85.785 din. Združenje trgovcev, ki ima že itak velike skrbi, da zmaga vse stroške za zidavo Trgovskega doma, teh visokih izdatkov za učila samo ne more takoj zmagati.

Zato se je obrnilo na vsa združenja trgovcev s prošnjo za pomoč. Na prvi pogled izgleda morda ta prošnja nekako nenavadna, kdor pa vse pravilno preudari, mora priznati prošnji popolno upravičenost. Kajti naše Prekmurje je šele v svojem prvem gospodarskem razvoju in šele začenja svoj gospodarski dvig v skupnosti z nami. V teh prvih časih seveda samo ne more prenesti vseh stroškov, zlasti še, ker je bilo tudi od nas dolga leta zelo zanemarjeno. Naša dolžnost je zato, da nudimo Prekmurju pomoč, da bo moglo to kasneje čim več prispevati k našemu skupnemu gospodarskemu delu. Investirati moramo v Prekmurje, da bomo čimprej imeli od Prekmurja čim več.

Naši trgovci, ki znajo vedno ob-

jektivno in stvarno presojeti vsako stvar, tudi vedo ceniti veliko uslugo, ki so jo storili prekmurški trgovci vsemu narodu z ustanovitvijo trgovske šole v Prekmurju. Zato tudi ne dvomimo, da se bodo zlasti bogatejša združenja odzvala apelu murskosoboškega združenja in darovala nekaj za opremo prekmurske trgovske šole.

Da je naše zaupanje v požrtvovalnost naših trgovskih združenj utemeljeno, je kot prvo dokazalo

Združenje trgovcev v Radovljici,

ki je poslalo za prekmursko trgovsko šolo 500 din. Združenje trgovcev v Radovljici je eno finančno bolj šibkih združenj, a vendar je ugodilo apelu združenja v Prekmurju. Zato smo prepričani, da bo še boljši odmev našla prošnja murskosoboškega združenja pri finančno močnih združenjih.

Vse priznanje zasluži Združenje trgovcev v Radovljici. Upamo, da bomo v kratkem mogli enako priznanje izreči tudi drugim združenjem.

Naj se tudi pri tej priliki izkaže tovariška solidarnost trgovcev!

Darujte za trgovsko šolo v Murški Soboti!

Bolgarska skuša izvoziti tobak v Švico

Ker ne more več Bolgarska izvažati tobaka v tej meri v Sredozemlje kakor v prejšnjih letih, skuša bolgarska vlada doseči izvoz tobaka v Švico. Še leta 1932. je Švica kupila 31% vsega njej potrebnega tobaka v Bolgarski. Leta 1939. pa je Švica uvozila le še polovico prejšnje količine ter je šlo zato v Švico samo še 17% prejšnje količine. Težava pa je v tem, ker je cena bolgarskega tobaka narasla medtem za 30%.

Denarstvo

Stanje državne hipotekarne banke

Poročilo DHB za prvo polletje izkazuje za 48% večjo bilanco ko lani ob koncu leta, in sicer 21.688 milijonov dinarjev. Povečala se je namreč za sedem milijard. Gotovine in blagajniških zapisov je imela konec junija 526 milijonov, posojil danih v višini 3741 milijonov, 240 več ko lani, vendar so posojila na nepremičnine padla za 63 milijonov. Razni tekoči računi so se povečali za 2738 na 4393 milijonov dinarjev ali za celih 165,4%.

Posojil je dala banka vseh letos 510 milijonov, od tega zasebnikom 349 milijonov, in sicer posojil pod četrt milijona din. Po eskontu in lombardu je bilo posojil za 102 milijona več. V 4 letih in pol je dala DHB vsega nad štiri milijarde posojil, največ državi in samoupravam ter njih napravam.

Povečale so se tudi vloge, in to za 56 milijonov (1,4%). Od tega so fondi in javne vloge narasli za 195 milijonov ali za 7%, zasebne pa padle za 139 milijonov ali 11%, da znašajo le še enajst sto milijonov. Tekoči računi so narasli za 3166 ali 119% na 5825, ker so ti pasivni računi bolj ugodni za trdke kot vlaganje na knjižice pri raznih zavodih.

Na svoja posojila pričakuje banka letos odplačil in obresti za 1800 milijonov dinarjev, 680 iz dolgoročnih in srednjeročnih, ostalo pa iz kratkoročnih naložb. Ti posli varujejo banko pred krizo zaradi dvigov vlog, ki jih je tudi bilo za znatno vsoto 1100 milijonov dinarjev. Kljub tem dvigom je bila banka vedno na višku plačilne in poslovne zmogljivosti.

Grška vlada poskuša dobiti posojilo v USA, da poravna zgubo zaradi morske blokade.

Nizozemska banka izkazuje ta teden za 41 milijonov goldinarjev več državnih blagajniških zapisov ko prejšnji teden. Država je porabila tudi 15milijonsko brezobrestno posojilo in je njen dolg narasel za 58,5 milijona. Denarni obtekl znaša 12491 (+ 30 milijonov). Ziro računi so narasli.

»Službeni list«

dravske banovine z dne 17. julija objavlja: Dopolnitve pravilnika o postranskih prometnih uslužbenec državnih prometnih naprav — Spremembe in dopolnitve v obrazcu za pravila trgovskih združenj — Navodilo o pobiranju prispevka za invalidski sklad — Banovo odredbo o ustanovitvi referata za kontrolo cen — Razne razglase in objave.

H. N. Casson:

Business

(Prevedel Ivo Zor)

Moderen knjigovodja ni več matematični avtomat ali človeški računski stroj. Kdor tega potrebuje, si nabavi »Burroughs«, ki je stokrat boljši in cenejši od človeka. Pravi knjigovodja je nekaj čisto drugega. Noben stroj ga ne bo mogel nadomestiti. On mora za števila, s katerimi ima opraviti, tudi vedeti, kaj pomenijo.

Večina velikih ameriških družb ima take knjigovodje, nobena jih ne more pogrešati. Vsi imajo lepe plače in se udeležujejo sej upravnega sveta. Za primer navajam Filberta pri »United States Steel Corporation« in Du Boisja pri »American Telephon and Telegraph Company«.

Knjigovodje te vrste so rešili že marsikatero podjetje propada in ga nanovo dvignili. Allis od trdke »Allis Chalmers« v Milwaukeeju je bil tak knjigovodja. Pred nekaj leti so mu poverili bilanco majhnega propadlega podjetja, ki jo je tudi napravil. Rešil je podjetje vseh težav in je ustvaril iz njega eno izmed najpomembnejših tvrdk v Zedinjenih državah.

Stroški dandanes niso le začasni izdatki, marveč trajni. Nenehoma se obnavljajo ter so hkrati živi in nedotakljivi. Že mislimo, da jih trdno držimo, že izginejo; in ko se spet povrnejo, so še večji.

Kdor stroške pozna, naglo uvidi, v čem obstoji zaplavljanje v podjetju.

Ta ugotovitev je tako važna, da je nikdar ne moremo dovolj upoštevati. V podjetju s 500 uslužbenci lahko stroškovni izvedenec krije s svojim koristnim delom v modernem knjigovodstvu poleg lastne plače še najem-

10

nino in davke. Kdor takega knjigovodje še ni videl delati, si sploh ne more zamisliti, koliko je vreden.

Skupni proizvodni stroški = nabavni plus vzdrževalni stroški.

Najvažnejše besede te enačbe so: »skupni proizvodni stroški«, »plus« in »vzdrževalni stroški«. Pojasnjujejo nam, da je proizvodna cena vedno vsota raznih posameznosti, in da povzročajo nabavni vedno nove vzdrževalne stroške.

Ena izmed bistvenih stvari v trgovini je, da vemo, kako je treba določiti končno lastno ceno kakega blaga. Treba je torej prvič, vedeti, kakšna je nabavna cena — kar je precej lahko —, drugič, kakšni so bili stroški do sedaj — tudi to je lahko — in končno, kakšni bodo ti stroški v bodočnosti. To znanje je posebno koristno, zlasti tudi zato, ker si ga lahko do znatne stopnje pričujemo.

Stroške moremo predvidevati z mnogo večjo gotovostjo kakor meteorolog vreme naslednjega dne. Še več, lahko jih v gotovih primerih celo ustalimo. Tudi v bodočnost lahko vidimo. Lahko že zdaj vemo, kaj pride, kar je v bistvu veliko boljše kakor pa naknadno spoznanje.

Predvidevanje je bistvo vse znanosti. Nič ni znanstveno, kar nima v sebi vsaj nekoliko pogleda v bodočnost. Ko bi vedel tri minute naprej, kaj se bo na borzi zgodilo, bi bil kaj hitro najbogatejši človek na svetu.

Iz vsega tega posnemamo, kako potrebno je, da večkrat natančno in popolnoma preizkusimo stroške. V takih silno važnih zadevah se ne smemo nikdar in nikoli zadovoljiti z besedo »približno«.

Dejstva morajo biti podprta s številkami, te pa s pregledno tabelarično razvrstitvijo. Če dobi trgovec ali industrijec vsak ponedeljek opoldne tabelo, kjer je s številkami zaznamovano opravljeno delo vsakega posameznega oddelka v prejšnjem tednu, ima tako rekoč vse

podjetje trdno v svojih rokah.

Ako kaže krivulja vpisanih števil »naraščanje«, je vse dobro. Oddelek, ki ga predočuje, naj v miru nadaljuje delo. Če krivulja kakega oddelka pada, grozi nevarnost. Oddelek je treba proučiti, podpreti z zunanjo pomočjo, kakor je treba z rezervo podpreti vojsko, ki se prične umikati sovražniku.

Marsikomu izmed nas se zdi trgovina kot nekakšno trajno prizadevanje, da bi se zmanjševali stroški. To je res in bo tudi tako ostalo. Ni je »knežje zapovedi«, ki bi se ji ne bilo treba ukvarjati z večnim in brezkončnim problemom pomanjšanja stroškov.

DESETI NAUK

Najprej stroški, potem šele dobiček.

Kapitalist je tisti, ki dobi zadnji svojo plačo. On stoji prav na koncu vrste tistih, ki čakajo. Edini, ki tvega kupčije, ne da bi si bil svesten, da bo dobil kaj plačila za to. On poizkuša svojo srečo.

Kapitalist ni takšen bandit, kakršnega slikajo po navadi socialistični teoretiki. Nasprotno, on je težak vsega sveta. Vsakdo ga graja in brska po njegovem žepu.

Poglejmo kapitalista, ki zasnuje velik načrt. Vse gre iz njegovega denarja. On plačuje delavce. Plačuje jih po sposobnosti. Brzkone plačuje tudi pravno pomoč. Najrazličnejše ljudi plačuje v najrazličnejše namene. Vse tvega, vse nevarnosti, nezgode, brodolome, stavke, požare. On plačuje veliko ljudi, ki jim je usoda podjetja čisto postranska stvar. In šele tedaj, ko preneha plačevati, pa še nekaj ostane, šele tedaj pride na vrsto sam!

Včasih mu ostanejo od jabolka samo peške, včasih sploh nič. Dostikrat niti svojega denarja več ne dobi. To je učinek in posledek dejstva, ki ga utemeljuje tale deseti nauk.

Davčni svetovalec

Ali so veletrgovci dolžni plačati takso za odprte ali tekoče račune tudi glede dobav blaga?

S. I. VI.: Opozorjen sem bil, da bi moral plačati za vse račune, ki jih vodim za trgovce, katerim dobavljam blago, takso letnih 30 din, vendar dvomim, da je to opozorilo, ki mi je došlo od fiskalne strani, pravilno. Prosim, da zadevo pojasnite.

Odgovor: Takso za odprte ali tekoče račune so do sedaj plačevale le delniške družbe; z novo uredbo o taksah pa je bila razširjena tudi na vse družbe z omejeno zavezo in na vsa podjetja, ki so dolžna voditi poslovne knjige po zakonu o neposrednih davkih. Vendar je taksa dolžnost vezana na gotove predpogoje. Predvsem so zavezani taksi le oni račun, po katerih je imetnik v stalni, tekoči poslovni zvezi s podjetjem, pri katerem mu je račun odprt. Pri takih tekočih računih je višina kredita običajno naznačena v vsakem računu in se giblje vedno v mejah odrejenega kredita. Tovarnar, ki prodaja svoje proizvode odjemalcu deloma proti gotovini, deloma proti obročnemu odplačevanju, otvori račun kupcu in ga obremeni z dolžno vsoto. Toda tak račun nima značaja tekočega računa, ker ureja samo en trgovski sklep, en posel, en dolžniški odnošaj in prestane takoj, čim se dolžna vsota plača. V slučaju, da isti tovarnar prodaja blago zopet istemu trgovcu, dobi trgovec praviloma v knjigah tovarnarja nov račun. — Ako pa daje tovarnar blago svojemu odjemalcu v komisijo ali ga prodaja stalnemu kupcu, kateremu je otvoril ali odredil kredit v gotovi višini, se ne odprta nov račun za vsako trgovsko transakcijo, ampak se giblje ves posel v mejah odrejenega kredita preko računa, ki ima stalnost za vse operacije v gotovi dobi. Tak račun bi v primeru, da so dani i drugi pogoji taksne dolžnosti, bili zavezani taksi din 30.—. Nadaljnji važni predpogoj taksne dolžnosti odprtih ali tekočih računov je, da ima imetnik računa pravico, da z gotovino, ki je na tem računu, razpolaga, t. j. da jo ima pravico tudi dvigati, ne glede na to, ali je dolžnik ali upnik. Pri trgovcu ima imetnik računa pravico, da tudi dvigne gotovino, ako jo ima na dobrem in ako n. pr. ne reflektira več na dobavo blaga, katero je že plačal; toda nikakor ne more dvigati gotovine, ako je nima na dobrem. Tako se sme ravnati na tekočih računih samo pri denarnih zavodih, z bog česar smo zaenkrat mnenja, da taksa za odprte račune ali tekoče račune zadeva samo one račune, ki so otvoreni pri denarnih zavodih.

V zadevi je Zbornica TOI naprosila za avtentično pojasnilo ministristvo financ in bomo o njej še poročali, čim to pojasnilo dospe.

Frančiškanska ulica 3

Nemčija izvrši naročila bombaža

Trgovinsko ministristvo je dobilo pred desetimi dnevi sporočilo, da je nemška vlada ukazala izvršitev starih naših naročil za dobavo bombažne in volnene preje. Ta naročila so še iz predvojne dobe. Sklenjenih je bilo kupčij za en milijon kilogramov bombažne pre-

je in pol milijona volnene preje. Nemčija je nato ustavila izvoz. Sele po dolgih pogajanjih je obljubila dobavo 175.000 kg bombažne preje za industrijo, pozneje celo 200.000 kg, volnene preje pa 50.000 in nato samo 25.000 kg, to z navedbo, da so dobili naši kupci

že nekaj stanične volne. Nemške predilnice pa sploh niso izvršile niti teh dobav, češ da nimajo višje odločbe o tem.

Zdaj so iste nemške predilnice same javile, da lahko izvedejo vse te kupčije in je zato verjetno, da dobimo blago kmalu.

Spremembe v obrazcu pravil za trg. združenja

Od 1. julija t. l. dalje veljajo za pravila združenj te spremembe, ki so bile potrebne za primere vojaških vpoklicev:

1. V členu 28. obrazca za pravila se za prvim odstavkom dodaja nov odstavek, ki se glasi:

»Če se eden ali več članov uprave pokliče v vojaško službo, se pozovejo njih namestniki po vrsti, dokler ni lista namestnikov izčrpana. Mandat teh namestnikov traja ves čas, dokler so nadomestovani člani odsotni ali zadržani, toda ne dalj, kot traja njihov mandat.«

2. V istem členu se za sedanjim tretjim odstavkom dodajeta še tale dva nova odstavka, ki se glasi:

»Če član uprave zaradi vpoklica v vojaško službo ne more izvrševati dolžnosti v upravi združenja, a je vsa lista namestnikov izčrpana, postavi predsedništvo teritorialno pristojne zbornice namesto odsot-

nega člana uprave novega člana uprave izmed članov združenja, ki niso v vojaški službi. Mandat imenovanih članov traja samo, dokler so tisti člani odsotni, na katerih mesto so bili imenovani.

Če se v času izrednih razmer začasno ali trajno izprazni mesto predsednika, podpredsednika ali blagajnika uprave združenja, obvesti uprava združenja o tem pristojno zbornico. Predsedništvo pristojne zbornice lahko prepusti članom uprave, da si izvolijo izmed sebe predsednika, podpredsednika ali blagajnika. Če pa spozna to za primerno, lahko samo imenuje predsednika, podpredsednika ali blagajnika bodisi izmed uprave ali pa izmed odličnih članov izven nje. Mandat tako izvoljenih ali imenovanih funkcionarjev uprave traja, dokler traja odsotnost oziroma mandat tistih, na katerih mesto so bili izvoljeni ali imenovani.«

Privatni pokojninski skladi

V Zagrebu se je sešel svet za pokojninsko zavarovanje, ki je razpravljalo o skupnih zadevah vseh štirih zavodov in o vprašanju zasebnih pokojninskih skladov, ki obstojijo pri mnogih podjetjih.

Namera je, da se ti skladi priključijo s svojimi sredstvi obveznemu vsedravnemu zavarovanju, tako da bi torej podjetja morala izročiti denar, ki ga sama hranijo in navadno tudi knjižijo v svoji bilanci kot svoj fond. Odkar je izšel zakon o razširitvi tega zavarovanja na vso državo, so nekatera podjetja uredila svoje sklade za nameščence s pravilniki. Pri nas so bila glavna vprašanja že prej urejena. Nekatera podjetja pa nimajo natanko določenih pravil o upokojevanju nameščencev in o uporabi teh fondov. Vse to bi se moralo urediti. Drugo vprašanje pa je, ali je izvedljiv prenos na zakonske ustanove. Predvsem je način upokojevanja načelno drugačen, pri podjetjih administrativen

oz. zavisi upokojevitve od želje enega ali drugega pogodnika. Uradni pokojninski zavodi pa upokojujejo samo ob dokazani onemoglosti, ob spolnjeni starostni meji ali v primerih smrti. Nameščenci so se zato že izrekli proti spojitvi privatnih pokojninskih skladov z javnimi, izvzemši hrvatske delegate, ki bi bili za tako rešitev.

Glede karenčne dobe 40 službenih let za pravico do rente so se v Zagrebu sporazumeli, naj se zniža na 35 let, starostna doba pa od 70 na 65 let.

Nato so imeli posebno sejo naši in hrvatski delegati glede Dalmacije. Dosegel se je popoln sporazum in bo v smislu tega dogovora izročil ljubljanski Pokojninski zavod ves dalmatinski oddelek z aktivami in pasivami zagrebškemu zavodu. Glede primanjkljajev pa se obrneta zavoda s prošnjo na vlado za državno subvencijo, podobno kakor ob načrtu za razdelitev SUZORJA.

Doma in po svetu

Papež Pij XII. je čestital Družbi Jezusovi oz. generalnemu jezuitskemu predstojniku p. Ledochowskemu o priliki štiristoletnice te družbe z zahvalo za njene velike zasluge.

Kipar Ivan Meštrović je postal prvi rektor Akademije likovnih umetnosti v Zagrebu. Za profesorje bodo postavljeni domači umetniki.

Nemški vojni filmi so se prikazovali v Beogradu na nemškem poslanstvu. Prireditve so se udeležili poleg prvega kraljevega adjutanta tudi finančni in prometni minister, šefa demokratske in radikalne stranke, pomočnik zunanjega ministra, italijanski in bolgarski poslanik, slovaški odpravnik poslov, več generalov in druge odlične osebe.

Hud vihar s točo, ki je zadel Savinjsko dolino, je napravil velikansko škodo tudi okrog Slovenskih Konjic in v hrvatskih okrajih do Siska. V Bosni je vihar prevrnil tovorni vlak in napravil škodo v gozdu, dalmatinsko obrežje je bilo nekod poplavljenno. Poleg Zagorja pa je bil v dolini Save ogrožen od poplav tudi trboveljski rudnik. Iz vseh teh krajev prihajajo obupna poročila, posebno iz štajerskih, kjer je letina uničena.

Vse ljubljanske veletrgovine Jelačin, Gregorc, Šarabon in Slamič

je sodišče v Ljubljani oprostilo od draginjskih obtožb in priznalo, da niso zahtevali pretiranih cen.

Pomožnega škofa dr. Čekado so napadli muslimanski kmetje v bližini Sarajeva, ker je njegov sprevid prepeval skozi vas katoliške pesmi. Procesija se je smela nadaljevati brez petja.

Hrvatski ban dr. Šubičić je izdal strogo prepoved za izvajanje vsakršnih intervencij na pristojnih mestih, ker so se bile že preveč razpasle.

Pomanjkanje koruze je vedno večje tudi v Slavoniji, ker je nihče noče dati po maksimirani ceni. Prej je bila po 285 dinarjev stot. Neki trgovci so zahtevali intervencijo oblasti, da so dobili že kupljeno blago.

Veliko šrambo in sušilnico za sadje so začeli zidati v Sv. Lenartu v Slov. goricah. Podpora sta jim dala banska uprava in Prizad, izvesti pa se mora ta načrt za okrepitev našega sadjarstva tudi drugod v Sloveniji.

Pšenice pridelava v Jugoslaviji donavska banovina 47%, moravska, vardarska, drinska in bivša savska banovina skupaj 43% vsega povprečnega pridelka; donos na 1 ha pa je zelo različen tudi v donavskih srezih, zato je pravična enotna ocena pridelovalnih stroškov nemogoča.

Število natovorjenih vagonov je na naših železnicah naraslo v prvih treh mesecih letos od 372.547 na 412.655. Največji promet je bil v februarju. Število potnikov je v isti

JESENSKI DUNAJSKI VELESEJEM 1940

OD 1. do 8. SEPTEMBRA

Navzlic vojni je Dunajski velesejem pomembno povečan — prostorno z novimi zgradbami, vsebinsko pa s pridobitvijo novih skupin razstavilcev. Posebno bo zastopana nemška industrija avtomobilov.

Mednarodni značaj daje Dunajskemu velesejmu posebno močno sodelovanje inozemstva, posebno pa vseh držav jugovzhodne Evrope, Jugoslavije, Madžarske, Romunije, nadalje Slovaške itd.

VIZA ZA POTOVANJE

Obiskovalcem Dunajskega velesejma izdana bo brezplačna vstopna viza. Potrebno je, da zastopnik Dunajskega velesejma — ki je pristojen za mesto, kjer interesent stalno živi — predlaga, da se lahko izda viza. Prijave se sprejemajo do 10. avgusta 1940. Poznejše prijave se bodo sprejemale v mejah možnosti in bodo tudi vezane s posebnimi stroški.

POOBLASTILO ZA POTOVANJE

Obiskovalci Dunajskega velesejma dobijo posebno sejemsko legitimacijo, glasečo se na njihovo ime, in popust za potovanje, in sicer: na nemških državnih železnicah 60%, na jugoslovanskih državnih železnicah pa 50% pri povratku od normalne tarife.

NATANČNEJŠA OBVESTILA

dajejo: Začasni zastopnik Dunajskega velesejma za dravsko banovino in banovino Hrvatsko: Direktor Josip Kulhanek, Zagreb, Illica 9, telefon 24-307, ter generalni zastopnik za kraljevino Jugoslavijo: H. Pfannenstill, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

dobi naraslo proti lanskemu od 13 milijonov 8929 na 13.773.904, najbolj v marcu in po listkih najbolj brezplačni (11,63%, plačujočih le 4,49% več ko lani).

V pensilvanskem rudniku Sonmanu je bila velika nesreča, pri kateri so našli doslej 63 mrtvih. Volitve v Litvi, Latviji in na Estonskem so se končale z veliko zmago delavske liste, ki pomeni plebiscitno listo za priključitev k Želvi sovjetskih republik. Udeležili so se skoraj vsi volivci in oddali skoraj sto odstotkov glasov za zvezo delovnega ljudstva. V Letonski je izmed 1.174.649 glasov all 94,7% upravičenih dobila zveza 1.150.730 ali 97,6% oddanih glasov. Glasovale so tudi ženske.

V Petrozavodsku se ustanovi posebna univerza za karelijsko-finsko republiko s šestimi fakultetami. Letos bo sprejetih 420 slušateljev. V zapadno-ukrajinskem ozemlju je bilo odkritih 12 novih naftnih vrelcev.

S podmornico »Shark« je zgubila Anglija deseto podmornico. Ladja je imela 40 moč posadke in njih usoda ni znana.

V Santiagu so odkrile oblasti zaroto proti sedanji čilenski vladi ljudske fronte.

Španska vlada je prekinila diplomatske odnose s Čilejem, ker je ta država še vedno neprijazna Francovi revoluciji.

Tudi na Madžarskem se uvedba brezmesnih dni ni posrečila, ravno tako pa tudi ne uvedba kart na sladkor. Kljub vsem kartam je narasla potrošnja mesa in sladkorja, cene pa se še nadalje dvigajo.

Nemčija je mogla od januarja dalje povečati svojo dnevno proizvodnjo letal od 1000 na 1600 letal. V letalski industriji Nemčije je danes zaposlenih okoli 400.000 delavcev.

Dve domači jadrnici sta se ponesrečili ob dalmatinski obali, »Vardar« pri raztovarjanju eternita, »Providnost« pa v Senjskih vratih. Moštvi sta se rešili.

Maršal Petain je sprejel voditelje tujih diplomatskih zastopništev in jim izrazil prepričanje, da bo mogel z njimi zaupno sodelovati.

Novi sovjetski poslanik v Sofiji Lavrišev je predal vladi svoje poverljive listine in imel ob tej priliki govor o prijateljskem sodelovanju. V enakem smislu mu je odgovoril car Boris.

Angleška in turška vlada se trudita za zvezo s Sovjetsko Rusijo, kar sta po nemški sodbi osnovni velisili že davno dogogli.

KNJIGOVESNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

reg. zadr. z o. zav.

LJUBLJANA KOPITARJEVA 6

Nudi po izredno nizkih cenah: Salda konte, štrac, journalne, šolske zvezke, mape, odjemalne knjižice, risalne bloke itd.

Zunanja trgovina

Po gospodarskih pogajanjih z Grčijo v Beogradu je priredil tudi grški poslanik banke, ki sta se ga udeležili obe delegaciji in tudi naš trgovinski ministar.

Naši tekstilni industriji namenjeni bombaž, blizu 70 vagonov ameriškega surovega bombaža, je zadržala Italija v svojih pristaniščih. Na intervencijo naše vlade je italijansko zunanje ministristvo obljubilo, da se zdaj odobri prevoz.

Na Reki je bil dosežen sporazum za naš izvoz goveda, prašičev, slanin in masti v Italijo. Člani naše izvozne direkcije so se vrnili v Beograd.

Naš trgovinski promet s Sovjetsko Rusijo se še ni pričel, ker še ni urejeno sovjetsko predstavništvo v Beogradu. Tekstilna industrija zahteva, da se rešitev tega vprašanja pospeši, ker je vsa ta industrija v veliki stiski za oskrbo z bombažem, ki bi ga pa mogli dobiti iz Rusije.

Nemčija se bo udeležila vseh velikih sejmov v balkanskih državah in bo razstavljala predvsem kmetijske in obrtniške stroje ter tekstilne izdelke.

Iz Šibenika se je začel prevoz premoza za električno centralo na Reki.

Za sadno trgovino se je ustanovila nova nemško-romunska delniška družba »Hortus« z glavnico 5 milijonov lejev.

Vse svoje izvozne sadje te letine je že zdaj prodala Madžarska v Nemčijo in v češkoslovaške dežele. Izvoz se je že pričel.

Madžarska obnovi normalne gospodarske stike s Sovjetsko Rusijo in pošlje v ta namen delegacijo. Izvažala bi govedo, konje in polizdelke za les, azbest, železo in volno. Važno je tudi karpatsko železniško vprašanje.

Rotacijski papir Turčiji dobavlja Italija, da se zravna klirinški saldo 3 milijonov turških funtov in ker v Turčiji zelo nedostaja papirja. Svobodno pristanišče Datwick pri Gdanskju je ustanovila in odprla s posebnim zakonom Nemčija. Kraj se je prej imenoval po nemško Neufahrwasser.

Na trgovinska pogajanja z Nizozemsko Indijo odhajata dve japonski komisiji pod vodstvom bivšega poslanika v Varšavi Sata.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.